

Exkludering som demokratiproblem

En fallstudie av Bolivias demokratiska situation

Isabelle Andersson

Abstract

Bolivia is a multiethnic country where the indigenous people constitute the majority of the population. Despite two decades of attempts to take the democracy further is its foundation more volatile than ever.

The aim of this bachelor thesis is to examine if exclusion is taken place in Bolivia from year 1982, when a transition to democracy took place, until today and if so in which way political exclusion constitute problems of democracy in Bolivia. The answer depends on the understanding of democracy used in the analysis. In this thesis I use theories of process-, participation- and deliberative democracy. According to the theory of process democracy Bolivia did not have any democracy problems. Though, Bolivia could not fulfil the requirements of participation democracy before Evo Morales came to power, because of the external exclusion. Indigenous people were not allowed to participate in discussions, dialogues and decision-making. But when Morales became president the indigenous people could participate and then reach the demands of participation. According to the most demanded view of democracy, the deliberative democracy, political exclusion still exists, but now within the dialogues and discussions.

Keywords: Bolivia, Democracy, Problems, Exclusion, Political Theory

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	1
1.1	Syfte och frågeställning.....	1
1.2	Metod och material.....	2
1.3	Avgränsning	3
1.4	Disposition	3
1.5	Tidigare forskning.....	4
2	Begrepp och teoretiskt ramverk.....	5
2.1	Politisk Exkludering.....	5
2.2	Proceduriell demokrati	5
2.3	Deltagardemokrati.....	6
2.4	Deliberativ demokrati.....	7
3	Bolivia innan demokrati infördes.....	10
4	Exkludering som demokratiproblem - innan Morales kom till makten.....	12
4.1	Folkligt deltagande och dess representation.....	12
4.2	Förtroende för demokrati	15
4.3	Val och omröstningar	16
5	Exkludering som demokratiproblem - efter Morales kom till makten.....	18
5.1	Folkligt deltagande och dess representation.....	18
5.2	Förtroende för demokrati	19
5.3	Val och omröstningar	20
6	Slutsats	21
6.1	Förslag på fortsatt forskning	22
7	Referenser.....	23

Förkortningar

AD	Administrative Decentralization
HIPC	Heavily Indebted Poor Countries
IMF	International Monetary Fund
IPSP	Instrumento Político para la Soberanía de los Pueblos
LPP	Laws of Popular Participation
MAS	Movimiento al Socialismo
MIP	Movimiento Indígena Pachakutik
MNR	Movimiento Nacionalista Revolucionario
NDP	National Development Programme
PRSP	Poverty Reduction Strategy Paper
WB	World Bank

1 Inledning

I Latinamerika har man stött på stora motgångar med att försöka skapa stabila demokratier. Trots två decennier av försök att fördjupa demokratin är dess grund i flera länder ännu mer instabil än förr. Ingenstans i Latinamerika är skiljelinjerna mellan särintressen från staten, ekonomin och den nationella identiteten så kraftiga som i Bolivia. Landet kämpar med att utforma en konsensus över hur landet skall styras. År 1982 återinfördes demokratin efter några tidigare misslyckanden och sedan dess har försök gjorts för att förbättra situationen för majoritetsbefolkningen som diskriminerats och exkluderats inom den politiska, ekonomiska och sociala sfären.

Ursprungsbefolkningen är i majoritet och utgör mer än hälften av Bolivias totala befolkning. En tredjedel av invånarna är mestiser¹ och bara en tiondel är vita som oftast är ättlingar till spanjorerna. Trots storleken på gruppen har spanskättlingarna stort politiskt och ekonomiskt inflytande. I Bolivia råder det stora ojämlikheter mellan ursprungsbefolkningen och den vita minoriteten. Ungefär två tredjedelar av bolivianerna lever i fattigdom. Särskilt svår är situationen för ursprungsbefolkningen, vilka generellt sett har sämre hälsa, kortare livslängd, lägre inkomster och sämre utbildning. Trots att ursprungsbefolkningen utgör majoriteten av befolkningen i Bolivia har de historiskt sett varit diskriminerade och exkluderade ur det ekonomiska, sociala och politiska samhället.

1.1 Syfte och frågeställning

Bolivias vida etniska mångfald, med 36 olika kulturella grupper och nästan 40 olika språk, och att ursprungsbefolkningen är i majoritet med dess historia av att vara exkluderade, gör landet till ett intressant fall att studera. Bolivia anses vara en demokrati med fria val. Vid det senaste valet som ägde rum år 2005 kom Evo Morales till makten som den första presidenten med indianskt ursprung. Bolivias ursprungsbefolkning har sedan dess fått fler platser i parlamentet och landreformer har antagits vilket har gett ursprungsbefolkningen allt större hopp.

Syftet med uppsatsen är att undersöka om det sker en exkludering av majoritetsbefolkningen. Vidare kommer jag att undersöka på vilka sätt en

¹ blandad europeisk och indiansk härkomst

exkludering kan utgöra demokratiproblem för Bolivia. Med detta som bakgrund har jag formulerat följande frågeställningar:

- (1) Kan man tala om att det sker en politisk exkludering av majoritetsbefolkningen i Bolivia?
- (2) Om det sker en politisk exkludering, på vilka sätt kan detta då utgöra demokratiproblem för den bolivianska staten?

För att besvara den första frågeställningen kommer jag att lyfta fram exempel på exkludering och ställa dessa mot Youngs och Arauco och Eybens definition av politisk exkludering. För att besvara den andra frågeställningen kommer jag att utgå ifrån tre olika demokratiuppfattningar, process-, deltagar- och deliberativ demokrati, för att ta reda på om exkludering utgör demokratiproblem för Bolivia. Jag kommer då att ställa de olika demokratiuppfattningarnas krav på demokrati mot situationen i Bolivia.

1.2 Metod och material

Uppsatsen utgör en kvalitativ fallstudie, där fallet som skall studeras är de demokratiska problemen som uppkommer i och med exkludering av den indianska majoritetsbefolkningen i Bolivia. Det är fallet som kommer stå i centrum, vilket gör att uppsatsen är teorianvändande. För att studera demokratiproblemen i Bolivia kommer tre olika demokratiuppfattningar att användas; proceduriell- deltagar- och deliberativ demokrati. Utifrån dessa kommer jag att analysera situationen i Bolivia och se på vilka sätt som exkludering utgör demokratiproblem för den bolivianska staten. Den deliberativa demokratiuppfattningen kommer att ta lite större del i min uppsats. Detta på grund av att denna är mer krävande och behöver förklaras mer ingående.

I och med att uppsatsen är en teorianvändande fallstudie, då endast ett fall betraktas, är generaliserbarheten begränsad (Esaiasson et al 2007:99f). Ambition är dock inte att uppsatsen skall vara nomotetisk, utan ideografisk. Det vill säga jag försöker inte hitta regelmässigheter för att få en generell bild av verkligheten (Lundquist 1993:71), utan studerar fallet Bolivia för dess egna specifika skull. Kvalitativa studiers förmåga att gå in på djupet i en särskild problematik och att se dess sammanhang och strukturer är fördelen med att göra en fallstudie (ibid.:104f). Denna uppsats kan utöver detta ses som ett bidrag till forskningens kumulativitet (Esaiasson et al 2007:19).

Materialet som kommer användas är i huvudsak sekundärt, såsom vetenskapliga artiklar och böcker. Detta medför att jag som författare måste kritiskt granska källorna utifrån deras äkthet, oberoende, samtidighet och tendens.

1.3 Avgränsning

Eftersom Bolivia åter blev demokratisk år 1982, efter några tidigare misslyckanden, kommer jag att avgränsa mig till att titta på situationen i Bolivia från och med detta årtal fram till idag. Uppsatsen kommer enbart att beröra de demokratiska problem som rör politisk exkludering inom den politiska sfären och inom det civila samhället och därmed kommer jag inte att gå in på social och ekonomisk exkludering.

Demokratiseringsbegreppet kan uppfattas som ett mål som skall uppnås, ett ideal, men samtidigt också som en beteckning på en befintlig styrelseform. Det finns olika sätt att definiera demokrati. Jag kommer att begränsa mig till att titta enbart på den proceduriella, deltagar- och deliberativa demokratiuppfattningen. Dessa demokratiuppfattningar fungerar som kärnan i demokratin och de flesta forskare utgår ifrån dessa när de studerar länders demokratier, vilket ledde till valet av dessa tre synsätt på demokrati. Tanken är att ha två ytterligheter och deltagardemokratin i mitten, en extremt formell och en informell definition av demokrati.

När jag pratar om ursprungsbefolkningen så menar jag de olika etniska grupperna som härstammar till största delen från aymará- och inkaindianerna. Jag kommer inte att gå vidare in och beskriva hur situationen ser ut för de olika etniska grupperna inom ursprungsbefolkningen. Min ambition är att undersöka om politisk exkludering sker av ursprungsbefolkningen i stort och då alltså inte gå in på de olika grupperna inom ursprungsbefolkningen.

1.4 Disposition

Efter det avslutande avsnittet om tidigare forskning i inledningen följer kapitel 2 där begrepp och teorier kommer att redovisas. Jag börjar med begreppet politisk exkludering och förklarar vidare de tre demokratiuppfattningarna; proceduriell-, deltagar- och deliberativ demokrati. Därefter följder en kortfattad översikt av historiska händelser, fram till år 1982 då Bolivia gick över till demokrati, som är av vikt för att förstå dagens Bolivia. I kapitel 4 och 5 som består av analysen kommer jag att besvara mina två frågeställningar och kommer då lyfta fram exempel på hur majoriteten blir politiskt exkluderad och på vilka sätt exkluderingen kan utgöra demokratiproblem. En sammankoppling av teorierna och det empiriska materialet sker för att kunna besvara frågeställningarna. I kapitel 4 kommer analysen att behandla år 1982 fram till Morales kom till makten och i kapitel 5 från att Morales blev president fram till idag. Det avslutande kapitlet består av en sammanfattande slutsats och förslag till vidare forskning.

1.5 Tidigare forskning

Iris Marion Young är professor i statsvetenskap vid University of Chicago. Hon är en av få som gör en teoretisk koppling mellan exkludering och demokrati. Hon utgår ifrån deliberativ demokratiteori och utvecklar en inkluderande demokratiteori där hon kopplar samman inkludering och demokrati och visar på hur exkluderingsproblematiken kan te sig i den politiska sfären.

John Andrew McNeish har en doktorsexamen (PhD) i Socialantropologi och är seniorforskare vid Chr. Michelsen Institute (CMI) i Norge. McNeish har en bred och omfattande forskarsbakgrund från Latinamerika, där han har gjort fältstudier i både Bolivia and Guatemala. Några av hans forskningsteman är demokratisering, regionalt styrelseskick, regional utveckling, globalisering, fattigdomsreducering, etnicitet, mänskliga rättigheter och ursprungsbefolkning och deras rättigheter.

Eduardo A. Gamarra är professor and chef för Latin American and Caribbean Center vid Florida International University. Gamarra tog sin filosofie doktorsexamen i statsvetenskap från University of Pittsburgh år 1987 och är redaktör för Hemisphere, en tidning som handlar om politik i Latinamerika och Karibien. Han har skrivit bland annat rapporten "Bolivia on the Brink" för the Center for Preventive Action, som jag refererar till i uppsatsen, och har sitt forskarfokus i Latinamerika.

2 Begrepp och teoretiskt ramverk

2.1 Politisk Exkludering

Det finns två former av exkludering inom den politiska diskussionen och beslutsfattandet som professor Iris Marion Young särskiljer på. Den mest uppenbara formen av exkludering är den externa exkluderingen, då individer eller grupper stängs ute från debattforumet och beslutsfattandeprocessen. Denna exkludering tillåter individer och grupper att dominera och inneha kontrollen över vad som händer bakom stängda dörrar. Medan ingen demokratisk stat gör tillräckligt för att kritisera extern exkludering, noterar många demokratiska teorier dem och diskuterar vad som måste göras för att mildra sådana exkluderingar (Young 2000:52).

Mindre uppmärksammat är de former av exkludering som ibland uppstår när individer och grupper blir formellt, blott till namnet, inkluderade i diskussionen och i beslutsfattandeprocessen, nämligen den interna exkluderingen. Det finns olika sådana interna exkluderingar bland annat samtalsvillkor som alla inte delar, vissa privilegierade yttranden som går före andra och deltagare som avfärdas genom att de inte följer de regler som är uppsatta. Reglerna i sig kan dessutom vara exkluderande (Young 2000:53).

Arauco och Eyben (2002:8) definierar politisk exkludering, som en ofrivillig frånvaro från beslutsfattandet. De poängterar även att man bör se exkludering som en process, skapad av institutioner, aktörer och historien. Exkludering handlar om de samhälleliga relationernas kvalitet. Fransmän som ursprungligen kom med termen exkludering, lägger särskild betoning på deltagande samhällelig integration och medborgarskap, som tillhandahåller möjligheter för exkluderade grupper att sätta till stånd en förändring (Arauco – Eyben 2002:1f).

2.2 Proceduriell demokrati

En definition av demokrati som dominerar i litteraturen är den proceduriella, den så kallade minimalistiska definitionen. Detta synsätt på demokrati begränsar sig till den politiska sfären av samhället och kopplar samman demokrati till några få proceduriella komponenter som främst rör valproceduren.

En av de teoretiker som framförallt förknippas med den minimalistiska definitionen av demokrati är Joseph Schumpeter. Han ansåg att det inte är

realistiskt att tro att medborgarna kan staka ut riktlinjer för politiken annat än genom att välja beslutsfattare i regelbundet återkommande val. Demokrati är istället en kamp enbart mellan eliter. Demokrati menar Schumpeter, är en metod som rör processer och institutioner. Fördelar men en sådan definition är att den utgör ett effektivt sätt att skilja demokratier från icke-demokratier då procedurerna är lätta att definiera (Rindefjäll 1998:29).

Robert Dahl är en av de forskare som har betytt mest för den proceduriella demokratisynen inom demokratiseringsforskningen. Han lägger fram ett antal demokratikriterier med fokus på demokratins procedurer. Istället för demokrati, som Dahl menar är ett normativt ideal som i princip är omöjligt att uppnå, pratar han om polyarki ("flerstyre"), vilket är det närmsta man kan komma en fullständig demokrati. Dahls polyarkimodell är i grunden proceduriell, med dess kärna i valproceduren, men lägger till kravet på ett demokratiskt innehåll, i form av politiska fri- och rättigheter. Definitionen av begreppet polyarki innefattar ett antal kriterier som måste uppfyllas för att ett samhälle skall kunna betraktas som demokratiskt (Linde – Ekman 2006:17ff). Dessa kriterier är att valda befattningshavare har kontroll över beslut, att det förekommer fria och opartiska val, allmän rösträtt, medborgares rätt att kandidera i val, yttrandefrihet, existens av och skydd av alternativa informationskällor, samt föreningsfrihet (Dahl 2005: 344f).

Det som främst skiljer Dahl från Schumpeter är att Dahl även poängterar vikten av politiska fri- och rättigheter; yttrandefrihet, pressfrihet, allmän rösträtt och organisationsfrihet. Han utvecklar därmed den proceduriella definitionen i en mer kvalitativ riktning. Det är viktigt att ifrågasätta den minimalistiska definitionen då det ej är givet vad som bör ingå i den (Rindefjäll 1998:27f). Rindefjäll anser dock att Dahls kriterier för en demokrati är alltför fokuserad på val och beskriver därmed en begränsad del av det demokratiska systemet. Exempelvis framhävs enbart de medborgerliga fri- och rättigheterna som konkret garanterar att valen kan bli fria och rättvisa (Rindefjäll 1998:32). De brister med den proceduriella definitionen som uppmärksammas är speciellt relevanta för studier inom den tredje världens länder då dessa länders politiska system ofta saknar aspekter som tas för givna i väst (Rindefjäll 1998:27f). Enligt den proceduriella uppfattningen så är en stat en fungerande demokrati om dessa olika komponenter finns, såsom allmänna val, institutioner osv.

Den demokratisyn som enbart innefattar formella procedurer som politiska institutioner, beslutsprocesser, förvaltningar, politiska partier och ett folkligt politiskt deltagande blir ofta indirekt och sporadiskt (Nilsson 2005:32).

2.3 Deltagardemokrati

Enligt teorin om deltagardemokrati skall medborgarna aktivt och kontinuerligt delta i alla stadier av den politiska processen och inte enbart vid val. Deltagandet fungerar som en läroprocess som stärker människors kompetens och därmed

själva demokratin. Detta fordrar öppenhet kring den offentliga verksamheten (Lundquist 1998:87).

Individen skall garanteras deltagande i den gemensamma politiska praktiken för att kunna tolka och omtolka vad som är rätt och gott. Ett aktivt medborgarligt engagemang krävs för att rättigheterna skall bli kraftfulla. Det är snarare en plikt att medverka i de gemensamma besluten än en rättighet. Alla skall helst delta direkt och det bästa är om decentraliseringen är så långt gången som möjligt. Om sedan inte medborgarna värderar politiskt deltagande högt eller inte bryr sig om politiken, beror det på att de står utan verkliga möjligheter att påverka, att de överlåtit bort sin makt (SOU 2000:1).

Deltagardemokratin är ett ideal som förtydligar önskvärda karakteristika i ett demokratiskt styrelseskick. Ett deltagardemokratiskt resonemang kombinerar ett horisontellt politik- och samhällsbegrepp med ett kollektivt. Ytterst bygger inte medborgarskapet på en vertikal relation till staten, utan vilar på en medborgargrund där det implicerar en överenskommelse med andra medborgare. Genom deltagandet i diskussion och beslut prövas egenintresset mot det gemensamma bästa och vården över det gemensamma bästa kräver allas deltagande. Erik Amnå menar att ”utan ett sådant deltagande riskerar demokratin att bara bli en mekanisk transport av summan av medborgarnas oslipade viljor” (Amnå 2003:108f).

2.4 Deliberativ demokrati

Länge var det två ledande tankeskolor, deltagardemokrati och konkurrensdemokrati, som dominerade i diskussionen kring hur det goda styrelseskicket bör utformas. Mot slutet av 80-talet växte så det deliberativa demokratiidealet fram, delvis i tvist med etablerade uppfattningar om utformningen av det demokratiska styrelseskicket. Den deliberativa idéströmningen lanserade en dröm om ett politiskt system där det rationella samtalet skulle stå i centrum (Karlsson 2003:214).

Den deliberativa demokratiuppfattningen brukar även gå under benämningen den maximalistiska definitionen och omfattar hela samhället och demokrati nås inte förrän alla relationer och sfärer i samhället är demokratiska, både politiska, sociala, ekonomiska och den medmänskliga sfären. På så vis är det en väldigt bred och krävande definition (Rindefjäll 1998:27).

Enligt den deliberativa demokratiteorin är argumentationen och samtalet fundamentala för demokratin. Det är enbart genom denna maktutövning som ett förtroende kan byggas som samspelar med övertygelser som uppstår i fria samtal mellan medborgare (SOU 2000:1). Ett ramverk för fri diskussion mellan jämlikar ges det utrymme för genom demokratin. Eftersom politik kopplas till diskussion är demokratin i behov av arenor där opinioner kan bildas, debatteras och ifrågasättas. I dessa diskussioner underordnas den enskildes intressen det gemensamma bästa (Premfors – Roth 2004:7f). Var än demokratiska impulser uppkommer associerar många människor demokrati med öppna diskussioner och

ett utbyte av syner som vidare leder till gemensamt utformade policys. I parlamentariska diskussioner argumenterar ofta deltagare att dessa är de mest rättvisa och rimliga förslag (Young 2000:22).

Den deliberativa tankeskolan har i stor utsträckning förnyat och stimulerat den demokratiteoretiska debatten kring hur existerande demokratier fungerar och bör utformas. Dess företrädare har bidragit till att bredda och fördjupa diskussionen om hur det goda styrelseskicket bäst bör utformas. Under ideala förhållanden ska deltagarna i det rationella politiska samtalet kunna uppnå ömsesidig förståelse kring preferenser och handlingsalternativ. På så vis står det goda samtalet i centrum istället för förhandlingen eller omröstningen. I den politiska processen är det samtalet som är det viktigaste inslaget i den politiska processen även om mer traditionella aktiviteter dock inte betraktas som överflödiga (Karlsson 2003:214).

Young anser att den deliberativa demokratimodellen är en användbar början vid kritisering av exkludering. Vissa angreppssätt som den deliberativa demokratimodellen har är för snäva och i sig själv exkluderande för att leda till fördjupning av demokrati i samhällen med strukturella orättvisor (Young 2000:36). Young går vidare inom den deliberativa demokratimodellen och utformar en inkluderande demokratiteori där hon kopplar samman inkludering och demokrati och hur exkluderingsproblematiken ser ut inom den politiska sfären med avseende på politisk diskussion och beslutsfattande samt inom civilsamhället, som hon ser som arena för inkluderande kommunikativ demokrati.

Demokrati innebär politisk jämlikhet, att alla medborgare är jämlikt inkluderade i processen för beslutsfattande och har samma förutsättningar att påverka resultatet. Inkludering ökar chanserna att de som bereder förslagen kommer ändra deras åsikter från att initialt enbart ta hänsyn till egna intressen till att ha en mer objektiv syn på rättvisa, då de måste lyssna på andra som har en annan åsikt i frågan (Young 2000:52).

Enligt Young utgör inkludering ett kriterium för politisk legitimitet. Den politiska processen måste vara öppen, offentlig och tillgänglig för att kunna uppnå en normativ legitimitet (Young 2000:52). Nedtystande av vissa problem eller erfarenheter är en vanligt förekommande risk i politisk kommunikation och ingen generell diskussionsregel eller praxis kan dock garanteras mot det (Young 2000:37).

Eftersom inkludering är ett generellt accepterat villkor för demokratisk legitimitet, kan det utgöra ett verktyg för att bryta upp den onda cirkeln som politisk ojämlikhet genererar genom sociala och ekonomiska ojämlikheter som förstärker dessa ojämlikheter (Young 2000:36).

En stark kommunikativ demokrati som bygger på samhällets skilda grupper, speciellt deras erfarenheter som härstammar från strukturella olikheter, är en tillgång. En demokratisk process är inkluderande, inte enbart genom att formellt inkludera alla potentiellt påverkade individer likadant utan genom att ta tillvara på de sociala relationerna, såsom erfarenheter, möjligheter och kunskap om samhället (Young 2000:83).

Inkludering av differentierade grupper är inte bara viktigt för att visa på lika respekt och att säkerställa att alla legitimerade intressen i politiken får uttryckas, trots att dessa är fundamentala anledningar för en inkluderande demokrati.

Inkludering har två ytterligare funktioner. Inkludering motiverar deltagare i den politiska debatten att förändra deras anspråk från att ha varit fokus på självintressen till att mer fokusera på rättvisa. För det andra så leder inkludering till att den sociala kunskapen maximeras och gör den tillgänglig offentligt vilket leder till att medborgare har större möjlighet att fatta rättvisa och kloka beslut (Young 2000:115). Young påpekar att civilsamhället bidrar till en inkluderande kommunikativ demokrati. Hon hänvisar till Jean Elshtain som menar att en fungerande demokrati involverar aktiva medborgare i ett livfullt civilsamhälle, som arbetar tillsammans i en offentlig anda för allmänhetens bästa (Young 2000:83). Young menar att ett fritt föreningsliv inom det civila samhället bidrar till att uttrycka och forma intressen och åsikter. Civilsamhället är en viktig del för att fördjupa och ge uttryck för sociala perspektiv. Organisering och livfullhet inom den offentliga sfären inom civilsamhället är bland de bästa metoderna för att bibehålla kopplingen mellan representanter och väljare. Young menar att en fördjupning av demokratin kan ske när vi uppmanar till ett växlande föreningsliv. Föreningar erbjuder individer och samhällsgrupper maximala chanser att i deras intressefrågor att vara representerade i det offentliga livet. Civilsamhället möjliggör framträdandet av den offentliga sfären i vilken skilda samhällsgrupper uttrycker deras erfarenheter och åsikter (Young 2000:153ff).

3 Bolivia innan demokrati infördes

Från 1200-talet f. kr fanns bofasta kulturer kring Titicacasjön. Inkariket expanderade på 1400-talet och områden som idag utgör Bolivia hamnade då under dess välde. På 1530-talet då spanjorerna kom till Sydamerika var inkariket försvagat av inre motsättningar och föll snabbt samman. Slutligen erövrades hela Bolivia år 1538 av spanjorerna. Under 1600- och 1700-talen utbröt en rad uppror mot det spanska väldet, både bland mestiser och indianer, dock var det först efter år 1809 som det uppkom en stark självständighetsrörelse. En av den sydamerikanske frihetshjälten Simón Bolívars närmaste män, General Antonio José de Sucre, besegrade spanjorerna i Peru år 1824 och landet frigjorde sig från Spanien, vilket ledde till att landet utropade sin självständighet år 1825. Sucre blev dess förste president och landet uppkallades efter Bolívar (Barnfonden 2008-03-20).

En lång period av växlande stabilitet inleddes på 1920-talet. En ny medelklass, främst bestående av mestiser, trädde fram, men också starka gruvarbetargrupper. Den internationella depressionen år 1930 och Chaco-kriget mot Paraguay år 1932 till 1935 som Bolivia förlorade ledde till en omfattande kris. En kris i vilken den oligarkiska ordningen, fåmannaväldet, där ett fåtal individer som genom kontakter eller arv kommit att dominera makten, grundligt underminerades. Olika rörelser som var för förändring och reformer började växa fram, likväl en ny generation av unga radikala militärer. Regeringar kom och gick utan att kunna lösa landets stora problem och mildra de sociala orättvisor som hade gjort Bolivia till ett extremfall i Latinamerika. Detta ledde till år 1952 års revolution vilken förde ett nationalistiskt och arbetarvänligt parti till makten, MNR (Movimiento Nacionalista Revolucionario) (Rojas-Horna-Retsö 2008-03-20).

Bolivias agrara revolution, ledd av MNR, en löst sammansatt koalition av gruvarbetare, lantarbetare (campesinos), och medelklass mestiser, släppte lös djupa sociala och politiska förändringar. Bland dessa kan nämnas nationaliseringen av gruvindustrin, en omfattande jordreform och antagandet av allmän politisk rösträtt. Trots att dessa reformer inkorporerade campesinos från ursprungsbefolkningen i det politiska systemet, var de bundna till en partiapparat som underordnade deras intressen till fördel för medelklassen och MNR:s ledarskap (Gamarra 2007:7).

Under 1960- och 1970-talet var Bolivia djupt försjunket i diktatoriskt styre (Mainwaring 2006:14). Kollapsen av det nationella revolutionära politiska projektet under 60- och 70-talet öppnade upp för en ny period av etniskt baserad politik, ledd till största del från Aymaras högländ och de urbana centren. Statskupperna avlöste varandra under 60- och 70-talet (Molina 2006:25,32).

Bolivias historia har varit så tumultartad att "bolivianization" vid en tidpunkt blev en synonym för politiskt och socialt sönderfall. Landets svårigheter är en direkt effekt av dess demografi, geografi, historia och långa beroende av några få rika naturresurser (Kaplan 2006:503).

Bolivia har sedan självständigheten lidit av politisk instabilitet, orsakad av partisplittring, militärkupper, strejker och politiskt våld. Bolivia sägs vara det land där det begåtts flest statskupper (Barnfonden 2008-03-20). För drygt två decennier sedan, då det fanns få demokratier utanför OECD-länderna och förhoppningarna för demokratisering utanför var minimala, var de fem andiska länderna, Bolivia, Colombia, Ecuador, Peru och Venezuela, ett undantag (Whitehead 2001:6). Bolivia som var det fattigaste och mest turbulenta av de fem länderna påbörjade denna process i slutet av 70-talet. Den avgående diktatorn, general Hugo Bánzer Suarez, initierade vad som skulle vara en kontrollerad transition mot konstitutionsstyre år 1978, men som istället blev en komplex apparat av ifrågasatta val, offentliga konfrontationer och offentligt iscensatt våld. Tillslut år 1982 blev Bolivia mer eller mindre en demokrati (Whitehead 2001:6f). Förväntningarna från befolkningen var då höga om en bättre framtid (Salman 2006:164).

4 Exkludering som demokratiproblem - innan Morales kom till makten

4.1 Folkligt deltagande och dess representation

En demokratisk regim kan ses som stabil då landet under en längre tid lyckats undvika ett sammanbrott. Landet kan ändå uppvisa demokratiska brister, såsom att vissa etniska grupper exkluderas från politiskt deltagande och inflytande genom att nekas grundläggande politiska rättigheter (Linde – Ekman 2006:25).

Det stora problemet med demokratin i Bolivia är, trots några uppriktiga försök att inkorporera ursprungsmajoriteten i politiken, att den misslyckats med att befrämja rättvis utveckling. Fattigdom, arbetslöshet och institutionaliserad exkludering har resulterat i polarisering och delandet av Bolivia i två delar. En där den urbana, mestis och förmånstagare av demokratiseringsprocessen och de ekonomiska reformerna och en annan bestående av den fattiga ursprungsbefolkningen och mestiser i urbana och rurala områden som får bära kostnaderna av den ekonomiska utvecklingen. En majoritet av bolivianerna anser att fattigdomen har försvårats och att ojämlikheter har fördjupats sedan år 1982 (Gamarra 2007:9f).

I Anderna är misslyckandet med den demokratiska representationen djupt rotad och vida spridd. I denna region är representationen ofta baserad på anhängare och personliga band (Mainwaring 2006:14). Bakom representationsproblemet ligger exkludering av flertalet medborgare från den politiska processen, bristen på folklig eller direkt demokrati, och/eller bristfälliga representationsmekanismer. Eftersom man trodde att sådana brister var anledningen till missnöjet med partier och representation ledde detta missnöje till konstitutionella reformer under 1990-talet i Bolivia, vars mål var att öppna upp det politiska systemet och befrämja ett större deltagande. De nya reformerna bestod bland annat av Law of Popular Participation (LPP) som infördes år 1994 och Law of decentralisation (1995) (Mainwaring 2006:19). Inrättandet av LPP var en skarp brytning med den bolivianska statens kulturella politik från 1952 års revolution, vilken förvisade ursprungsbefolkningens assimileringsframtid till en önskvärd kulturell och etnisk blandad medelklass, även kallad mestizaje. LPP anslog fullt legalt erkännande av redan existerande traditionella och folkliga

lokala politiska organisationer och ledarskap. I processen gav staten över resurser och beslutsfattande till de lokala kommunerna² (Albro 2006:392). Dessa lagar och institutioner för medborgarnas rättigheter som skapades visar på att kraven på en fungerande demokrati, från den proceduriella demokratin, uppnås.

Trots dessa nya lagar och reformer för att stärka majoritetsbefolkningen utbröt dock samhälleliga stridigheter i Bolivia, vilket visade på att ett stort antal människor fortfarande var marginaliserade (Kaplan 2006:507, McNeish 2006:225). Även om vissa institutioner finns för att tillgodose majoritetsbefolkningens rättigheter så verkar dessa inte efterföljdes fullt ut, vilket visar på att trots att det går framåt så existerade fortfarande exkludering av majoritetsbefolkningen. Istället för att bistå med en sfär för demokratisk deliberalisering vad gäller offentlig policy, decentralisering och offentligt deltagande tilläts enbart vissa grupper att delta i offentliga policybeslutsfattande och då på statens egna villkor (McNeish 2006:227). På detta sätt uppfyller Bolivia varken deltagardemokratis eller den deliberativa demokratis krav då alla skall ha rätt att delta och inkluderas i diskussioner kring bland annat beslutsfattande.

Det mest systematiska försöket att institutionalisera deliberativa utvecklingsinstitutioner runt om i världen var PRSP³, ett initiativ från Världsbanken och IMF⁴. PRSP-initiativet, som skapades år 1999, var en uppdatering av HIPC⁵-initiativet. Detta initiativ krävde att länderna som skulle anta PRSP, skulle vara utformade på ett deltagande sätt, före respektive skuldavskrivning (Morrison – Singer 2007:722). PRSP var dock sedd av de flesta analytiker som ett stort misslyckande. Strategin skrevs nämligen av en expertgrupp inom regeringen, av människor som inte hade deltagit i dialogen och var därmed ej särskilt öppen för deltagande, vilket går emot deltagardemokratis krav på en fungerande demokrati. Många civilsamhälles organisationer var också frustrerade över att många av de mest väsentliga angelägenheterna i landet lämnades utanför agendan, såsom makroekonomiska policys, strukturella reformer, landsreformer, kontrollen för naturresurserna och regionala handelsavtal (Morrison – Singer 2007:727). Inte heller de deliberativa kraven uppnås då det goda samtalet ej finns inrättat.

Inom PRSP pratades det om ”National Dialogue 2000” (McNeish 2006:225) och när det politiska klimatet försämrades år 1999-2000 sammankallade regeringen med Hugo Bánzer som president, en bred ”nationell dialog” som gav röst åt ett antal missnöjda grupper (Whitehead 2001:8). The national Dialogue 2000 förde samman tusentals medborgare på kommunal, regional⁶ och nationell nivå för att diskutera utvecklingspolicys relaterade till landets PRSP. Den påverkade direkt den nationella utvecklingen och resulterade i The Law of the Dialogue som fortsätter att påverka policys idag (Morrison – Singer 2007:723).

² Skedde genom The Law of Decentralisation

³ Poverty Reduction Strategy Paper

⁴ International Monetary Fund

⁵ Heavily Indebted Poor Countries

⁶ I Bolivia kallas den regionala nivån för departementsnivå. Ett departement i Bolivia är alltså detsamma som en provins eller region

Detta är ett tecken på att dialog och deltagande finns och på så vis uppnås både deltagardemokratins och de deliberativa kraven, om alla inkluderas och att det är en god dialog som sker mellan deltagare.

De imponerande reformerna som introducerades under 1990-talet utgör ett viktigt steg mot att tackla dessa frågor. Hoppet på en mer inkluderande social politik, var dock kortvarig. Bolivia har omstrukturerat dess formella representations- och maktinstitutioner för att göra dem mer medborgerliga. Varken medborgare eller tjänstemän är ännu övertygade om att dessa institutioner har etablerat ett samstämmigt ramverk för policyförfattande och är "the only game in town" (Whitehead 2001:14).

Trots att representanter från civilsamhället deltog i denna dialogprocess var deras roll begränsad till att kommentera strikta sociala intressen, såsom gender, allmänna och kulturella angelägenheter. Analyser av denna process har avslöjat att lite eller inga möjligheter gavs åt civilsamhället att diskutera och debattera nationella makroekonomiska policys (McNeish 2006:225). Mahendra Lawoti skriver att inkludering kan ske på en viss nivå, medan exkludering samtidigt kan ske på en annan (Lawoti 2008:363). Detta är vad som verkar vara fallet i Bolivia. Enligt Young och den inkluderande demokratiteorin så räcker det inte med att marginaliserade grupper deltar för att de skall vara inkluderade och demokratin fungera, vilket deltagardemokratin anser. Det goda samtalet måste finnas där alla får göra sin röst hörd. Detta fungerar dock inte när det sker en intern exkludering, vilket från ovan verkar vara fallet i Bolivia. Landet visar här på att de inte når upp till de deliberativa kraven utan har demokratiska problem om man ser till den denna demokratiuppfattning.

Ett annat misstag med the National Dialogue 2000 var bristen på deltagande från rurala och urbana fackföreningar och den begränsade behandlingen av samhällets intressen och krav (McNeish 2006:225). Detta visar på att deltagardemokratins mått ej nås, att alla skall ha samma möjligheter att kunna delta. Partisystemet i Bolivia är karakteriserat av en övervägande del av en intra-inter-partilogik och är oförmögen att bygga broar till övriga samhället. Civilsamhället står alltså utanför (Salman 2006:173). Interaktionen mellan staten och civilsamhället var därför fortfarande karakteriserat av demokratihämmande snarare än demokratiförstärkande (Salman 2006:176). Arauco och Eyben anser att det saknas förslag för utvecklingen av statens och civilsamhällets kapacitet för den systematiska värderingen av differentierade verkan på offentlig policy, program and service inom olika delar av samhället. Det finns inte heller några förslag för att öka representationen av exkluderade grupper inom den politiska sfären och public service (Arauco – Eyben 2002:4). Enligt den deliberativa demokratiuppfattningen kan man inte prata om en fungerande demokrati om inte alla delar i samhället inkluderas, när delar av samhället såsom organisationer och grupper inom det civila samhället står utanför och inte är representerade.

President Morales väg till makten visar på den långsamma och sträma integrationen av ursprungsbefolkningen, framförallt av Aymara, Quechua och Guarani, i det bolivianska politiska systemet (Gamarra 2007:7). Att processen var långsam berodde på regeringens brist på tillräckligt med finansiella resurser, personal med specifika kunskaper om den offentliga policyn angående

ursprungsbefolkningen och mekanismer för staten och etniska minoriteter att hålla varandra ansvariga. Det var ovanligt att etniska minoriteter var innehavare av maktpositioner inom fältet som arbetade med etniska minoriteter, vilket heller inte snabbade på inkluderingen av majoritetsbefolkningen. Situationen har dock förbättrats något i början av 2000-talet då ursprungsbefolkningen trädde in i den nationella lagstiftande församlingen, genompolitiska partier inom ursprungsbefolkningsrörelsen. En effektiv formell politisk representation var dock frånvarande och policys var implementerade där de etniska minoriteterna är väl organiserade till en sammanhängande rörelse som har möjligheten att stå emot påtryckningar (Van Cott 2005:832).

Tills nyligen har alla försök att återinrätta kommunikation mellan demonstranter och regeringen genom deltagande och dialog misslyckats med att minimera anspänningen (McNeish 2006:220). Kraftiga höjningar av bränslepriserna ledde till omfattande protester i början av 2005. Under stora delar av år 2005 var vägarna i landet blockerade och demonstrationer fyllde gatorna i La Paz, Cochabamba och Santa Cruz. Prishöjningarna hade drivits igenom via dekret för att uppfylla krav från IMF (International Monetary Fund) (Berezán 2005:23). Bakom protesterna låg den fattiga indianbefolkningens önskan om att öka sitt inflytande över hur den ekonomiska politiken utformas. Majoriteten av befolkningen i Bolivia är ättlingar till inkafolket och dessa grupper har alltid hållits utanför det politiska och sociala livet i landet (Berezán 2005:23). Att protester fortfarande existerade i stor omfattning visar på att exkludering fortfarande skedde.

4.2 Förtroende för demokrati

En långt tillbakagående exkludering av stora delar av befolkningen från det verkliga inflytandet av politiken, har skapat en kris när det gäller förtroende för demokrati, vilket påverkar både styrorganen och partisystemet, detta trots existerandet av en formell demokrati (Salman 2006:163). Mellan år 1996-2005 föll stödet för demokratin med 15 procent (Kaplan 2006:502). President Carlos Mesa (2003-2005) var oförmögen att omvända det allmänna misstroendet för politiken. Denna misstro, kombinerad med det fortsatta politiska dödläget, lutar åt samhälleligt sönderfall, vilket gör den demokratiska återhämtningen än mer svår (Salman 2006:163). Eftersom det goda samtalet mellan medborgare ej verkar existera så kan inte heller ett förtroende skapas, enligt den deliberativa demokratiuppfattningen. Så om man skulle se till denna demokratiuppfattning så uppfylls inte kraven på demokrati då det goda samtalet inom diskussioner och dialoger ej existerar. Om det hade existerat hade även förtroendet för demokratin varit högre inom landet.

Den ekonomiska policyn var designad och implementerad utan enhälligt samförstånd från väljarkåren vilket ledde till motsättning mellan följande regeringar och det etablerade partisystemet på ena sidan och det bolivianska samhället på den andra. Salman menar att ur denna ekonomiska kontext, har

orsaken till det faktum att bolivianer tappade förtroendet för demokratin uppstått. I det långa loppet, har en sådan situation resulterat i förlorat förtroende, inte bara för regeringen utan för det demokratiska systemet som helhet. Uppbyggandet av förtroende för demokrati är inte beroende av administrationens prestation utan av producerandet av en generell känsla att offentligt inflytande av politiska resultat är en möjlighet. Det är på denna punkt som den bolivianska demokratin har misslyckats (Salman 2006:164f). Ursprungsbefolkningen har det generellt sämre ekonomiskt än den övriga befolkningen vilket gör att om förbättringar sker för denna befolkningsgrupp skulle förtroendet för politiken gå upp. Enligt den deliberativa demokratin skulle även förtroendet gå upp och ursprungsbefolkningen skulle inkluderas i politiken och dialog skulle föras, som tidigare nämnts. Offentliga opinionsundersökningar sedan 1990-talet indikerar knappa utvärderingar av partier och kongressen, vilka är de två huvudsakliga pelarna för demokratisk representation och stödet för demokrati är lågt (Mainwaring 2006:15). Hand i hand med knapp ekonomisk prestationsförmåga går en otyglad korruption i Bolivia. Eliter och medborgare uppfattar korruption i Bolivia som omfattande. Transparency International 2005 Corruption Perceptions Index där 10 indikerar den lägsta möjliga nivån av uppfattad korruption och ett som det högsta. Bolivia uppmättes till 2,5 på denna skala, densamma som Ecuador. Colombia 4,0, Peru 3,5 och Venezuela på 2,3 (Mainwaring 2006:21). En vida spridd uppfattning om den offentliga korruptionen bland tjänstemän och befattningshavare undergräver väljarnas förtroende för representativa institutioner (Mainwaring 2006:21).

Presidenters nästan rutinmässiga oförmåga att sitta kvar vid makten mandatperioden ut i Bolivia har återskapat debatten om folkets syn på demokratins mening och status. Exempelvis Carlos Mesa, tidigare vice-president, kom till makten i oktober 2003 efter att hans föregångare, Gonzalo Sánchez de Lozada flytt landet efter våldshandlingar med blodiga försök att kontrollera protestaktioner, vilket ledde till att minst 60 dödades och hundratals skadades (Albro 2006:388).

4.3 Val och omröstningar

I Bolivias nationella val år 2002 vann MAS och MIP⁷, partier från ursprungsbefolkningen, 27 procent av rösterna under den lånade registreringsnamnet IPSP⁸. Trots det faktum att 62,5 procent av invånarna tillhör ursprungsbefolkningen var detta ett revolutionerande resultat för den politiskt underrepresenterade majoritetsbefolkningen. I det tidigare nationella valet var det bästa resultatet för alla partier från ursprungsbefolkningen sammanräknat 4,6 procent av rösterna. (Van Cott 2003:752).

⁷ Movimiento Indígena Pachakutik

⁸ Instrumento Político para la Soberanía de los Pueblos

I 1997 års lag angående valen förkunnades det att partiregistreringen hävdes om partiet inte kunna vinna en procent eller mer av rösterna. Detta registreringsbelopp vid val för små partier har lett till en blockering i utvecklingen av nya partier i landet, framförallt partier från ursprungsbefolkningen. Birnir anser att dessa lagar var ämnade till att exkludera ursprungsbefolkningen från att ställa upp i val. På detta sätt skulle man kunna hävda att Dahls proceduriella kriterier om rättvisa och fria val inte uppfylls fullt ut. Partier från ursprungsbefolkningen är bland de mest instabila av Bolivias små partier och få har haft fortsatt valframgång ofta på grund av deras ekonomiska brist vilket försvåras genom partibildningskostnader. Partier från ursprungsbefolkningen är ofta mer ekonomiskt missgynnade än elitbefolkningen (Birnir 2004:19ff). Dessa partier från ursprungsbefolkningen är dock oftast inkluderade vilket visar på att kraven från den proceduriella demokratiuppfattningen uppnås. Att vissa sedan inte har ekonomisk möjlighet att ställa upp är inget som den proceduriella uppfattningen tar hänsyn till. Utan om man ser till denna demokratiuppfattning finns föga demokratiproblem vad gäller detta avseende. Denna partisituation gör dock att landet inte uppfyller kraven från deltagardemokratin, att alla skall kunna delta på lika villkor. Proceduriella processer som periodiska val baserade på, såsom allmänna rösträtt, politiska rättigheter och civila rättigheter kan inte försäkra inkludering av minoriteter (eller marginaliserade av grupper) i multietniska demokratiers maktorgan (Lawoti 2008:363).

5 Exkludering som demokratiproblem - efter Morales kom till makten

5.1 Folkligt deltagande och dess representation

Evo Morales, landet nuvarande president, har lovat att gå till botten med problemen i Bolivia genom att återupprätta statens auktoritet i det ekonomiska beslutsförfattandet, utmana landets traditionella politiska klass och stärka nationens fattiga politiskt (Gamarra 2007:3).

Efter två år vid makten, har Morales administrations politiska agenda tagit form och har förvärrat politisk, etnisk och rasistisk schism⁹ i det bolivianska samhället (Gamarra 2007:3). Gamarra anser att MAS:s aggressiva politik, speciellt president Morales yrkande på att ha enkel majoritet, 50 procent istället för 2/3 majoritet när konstitutionsförsamlingen godkänner varje artikel i den nya konstitutionen, har polariserat Bolivia mer än någonsin (Gamarra 2007:3f). Trots Bolivias medelmåttiga makroekonomiska tillväxt under de senaste åren, har Morales en gång stora popularitet minskat substantiellt sen regeringen antog kontroversiella ansatser för landreformer, narkotikautrotning och hantering av naturresurserna (Gamarra 2007:4).

Gapet mellan rika och fattiga ökar i Bolivia och det sker även en ökning av personer och civilsamhällesorganisationer som inte bara är missnöjda med deras nivå i den politiska representationen utan också brist på möjligheter att ta ställning i nyckelaspekter med direkt påverkan och i det ekonomiska beslutsfattandet. McNeish menar att denna situation kan förklaras som ett resultat av interna fördomar och strukturell oförmåga att kunna delta inom den nationella politiken (McNeish 2006:220f). Genom att civilsamhället ej har hög representation eller får delta i den politiska diskussionen når de inte kraven som ställs upp av deltagardemokratins. När de väl har möjlighet att delta och är med och tar ställning i politiska angelägenheter uppnår de deltagardemokratins krav men ej den deliberativa demokratins. Interna fördomar gör det svårt för det goda samtalet mellan medborgare att fungera vilket gör att intern exkludering sker. Enligt Young (2000:83) borde även civilsamhället ha en stor roll att spela då det ses som en arena för medborgares engagemang.

⁹ fiendskap på grund av åsiktsmotsättningar

Judy Meltzer menar istället att etnisk representation har ökat stadigt, först på det kommunala planet och sedan, sen år 2002, även inom den nationella politiken, då nya partier, såsom Evo Morales parti MAS, uppkom och representerade exkluderade ursprungs- och bondesamhällen (Meltzer 2002:2). Idag är nära en tredjedel av kongressdistrikten representerade av ombud eller senatorer från ursprungsbefolkningen. Ursprungsbefolkningens konventionella politiska begäran, av konstitutionella reformer, landreformer, tvåspråkig utbildning och inrättandet av "Constituent Assembly" har dock till stor del uppnåtts genom sociala rörelser från ursprungsbefolkningen ute på gatorna än i kongressen. Om man tittar på de formella institutionerna så kan man inte riktigt se några tecken på politisk exkludering, men Molina menar att ett antal informella institutioner organiserade efter etnicitet dock existerar (Molina 2006:29). Lawoti poängterar att inkludering kan ske på en viss nivå, medan exkludering samtidigt kan ske på en annan (Lawoti 2008:363). Detta skulle man kunna se som ett tecken på att även om ursprungsbefolkningen i Bolivia har politiska representanter så finns det en intern exkludering som ej är synlig trots att staten inte uppvisar någon extern exkludering.

Exkludering kan göra så att demokratiseringsprocessen raseras. Problem kan påskyndas om majoritetsgrupper vinner valet och formulerar policys som ger fördelar till sin egen grupp och skadar andra. De exkluderade grupperna kan då ifrågasätta legitimiteten när det gäller beslutsfattande. Detta kan vidare destabilisera politiken (Lawoti 2008:364). Genom att försöka få stopp på exkluderingen av majoritetsbefolkningen lutar det åt att den bolivianska regeringen exkluderar samhälls- och politiska aktörer ur det traditionella partisystemet eller andra från oppositionen (Gamarra 2007:45). Det finns tecken på att detta skulle komma att bli fallet i dagens Bolivia. Dock är det inte exkludering av majoritetsbefolkningen utan av anhängare till de traditionella parterna, vilket även det leder till demokratisk instabilitet.

5.2 Förtroende för demokrati

Under de senaste ett och ett halvt decennium har som tidigare nämnts ett stort missnöje med demokratin, politiska partier och den lagstiftande församlingen spridit sig i en alarmerande hög grad i de fem länderna i den andiska regionen – Venezuela, Colombia, Ecuador, Peru och Bolivia. År 2005 förändrades dock missnöjet från folket och eliten då en demokratiskt vald president beträdde makten. Den nye presidenten, Evo Morales, en tidigare ledare för landets kokaodlare, vann då en jordskredsseger med sitt parti MAS (Movimiento al Socialismo) med ett vinnande kort som inte fanns att spela på under 1990-talet; han lovade nämligen en förmodligen annorlunda, mer deltagande typ av demokrati (Mainwaring 2006:13f). Morales från början väldiga popularitet minskade dock påtagligt då regeringen antog diskutabla ansatser för landreformer, narkotikautrotning och hantering av naturresurserna (Gamarra 2007:4).

När befolkningen ej inkluderas i beslut och diskussioner, när det goda samtalet i dialoger ej upprätthålls leder det lätt till minskat förtroende för demokratin, enligt den deliberativa demokratiuppfattningen.

5.3 Val och omröstningar

Lawoti poängterar att många av ursprungsbefolkningen är exkluderad trots demokratiska val. Exkludering när det gäller kvinnor och minoriteter av inflytelserika regeringspositioner fortsätter även i etablerade demokratier (Lawoti 2008:364). I etablerade demokratier sker då en intern exkludering, vilken är svår att upptäcka. Om man skulle titta på situationen utifrån den proceduriella demokratiuppfattningen så skulle demokratiproblem finnas om befolkningen exkluderades från val och andra proceduriella inslag som finns i en demokrati.

Utåt sett vann Morales parti MAS, som representerar ursprungsbefolkningen, majoriteten av platserna i underhuset i den bolivianska kongressen och nästan hälften av platserna i överhuset (Lerager 2006:141), och kan då sägas vara väl representerade och uppfyller proceduriella- och deltagardemokratins krav. Den deliberativa demokratins krav blir dock svårare att uppnå eftersom det goda samtalet inom beslutsfattande och diskussioner ej uppfylls fullt ut.

6 Slutsats

Majoritetsbefolkning i Bolivia är fortfarande politiskt exkluderad. Innan Morales kom till makten bestod den av en extern exkludering där ursprungsbefolkningen inte var fullt representerad i beslutsfattande och diskussioner. Så småningom när Morales intog president posten var ursprungsbefolkningen representerade och deltog i större omfattning inom den politiska arenan. Exkluderingen är dock inte eliminerad utan existerar i form av intern, informell exkludering inom dialoger och diskussioner.

Beroende på vilken av de tre demokratiuppfattningarna man utgår ifrån vid undersökningen så ter sig den politiska exkluderingen som demokratiproblem olika. Genom tillämpning av den proceduriella demokratiuppfattningen uppvisar Bolivia inga större demokratiska problem, varken på 80-talet eller idag. Bolivia uppfyller de proceduriella kraven såsom att ha fria och allmänna val, institutioner för medborgarrättigheter och lagar. Dessa krav är dock inte så svåra att uppfylla då de inte bryr sig om dessa efterföljs, bara exempelvis val, institutioner och lagar finns där.

Politisk exkludering kan utgöra demokratiproblem för den bolivianska staten om man tittar på situationen utifrån den deliberativa och deltagardemokratiuppfattningen. Utifrån deltagardemokratins krav på demokrati bestod Bolivia av demokratiska problem innan Morales kom till makten. Ursprungsbefolkningen var inte representerade i diskussioner och dialoger och var helt enkelt på olika sätt exkluderade från det politiska deltagandet. Som jag nämnde ovan skedde alltså en extern exkludering.

Situationen vad gäller extern exkludering har dock blivit bättre av att Morales kom till makten år 2005 och då genomfört reformer för att förbättra för befolkningen i majoritet och dessutom fått fler platser i parlamentet. Genom detta uppfylls de deltagardemokratiska kraven.

Morales har gjort mycket för att förbättra majoritetsbefolkningens politiska situation i Bolivia. Dock kvarstår politisk exkludering och då kanske framförallt intern exkludering. Med Morales vid makten finns ursprungsbefolkningen representerade och har ett antal platser parlamentet. En intern exkludering går att tala om enligt den mer krävande deliberativa demokratiteorin då det sker en exkludering vid förhandlingsborden, debatterna och diskussionerna av ursprungsbefolkningen. Denna interna exkludering kan dock vara svår att upptäcka.

Förtroendet för demokratin och politiken var mycket lågt innan Morales blev president. Enligt den deliberativa demokratiuppfattningen så uppfylls inte kraven på demokrati då det goda samtalet inom diskussioner och dialoger ej existerar. Om det hade existerat hade även förtroendet för demokratin varit högre inom landet enligt den deliberativa uppfattningen.

Landet står inför ett antal demokratiska problem och för att Bolivia skall kunna fördjupas demokratiskt måste landet övervinna dessa problem som har att göra med exkluderingen av majoritetsbefolkningen. Den stora utmaningen som Bolivia står inför är att inkludera ursprungsbefolkningen fullt ut, för att en demokratisk fördjupning överhuvudtaget skall vara möjlig.

6.1 Förslag på fortsatt forskning

Under uppsatsprocessens senare skede väcktes tanken att en fördjupning inom intern exkludering skulle passa utmärkt för en fältstudie i landet, då intervjuer hade varit möjligt.

Jag har enbart i denna uppsats avgränsat mig till att titta på politisk exkludering och hur det kan utgöra demokratiproblem. Det skulle vara intressant att kika vidare på kopplingen mellan politisk exkludering och ekonomisk exkludering då den före detta politiska eliten idag även utgör den ekonomiska eliten och vilken maktutövning de kan föra genom de ekonomiska medlen. Det kvarstår dock, även om majoritetsbefolkningen i Bolivia blivit mer inkluderade i den politiska sfären sedan Morales kom till makten, att ursprungsbefolkningen till stor del utgör de fattigaste och mest utsatta i landet.

7 Referenser

- Albro, Robert, 2006. "The Culture of democracy and Bolivia's Indigenous Movements". *Critique of Anthropology*. Vol. 26, nr. 4, s.387-410. London: Sage Publications
- Amnå, Erik, 2003. "Deltagardemokratin – Önskvärd, nödvändig, men möjlig?" i Gilljam, Mikael – Hermansson, Jörgen (red.) *Demokratins mekanismer*. Malmö: Liber AB
- Arauco, Isabel – Eyben, Rosalind, 2002. "Steps towards Reducing Exclusion in Bolivia". *ABCDE –Europe: Towards Pro-poor Policies*. Oslo: Förlag saknas
- Barnfonden, 2008-03-20. <http://www.barnfonden.se/content/view/109/72/>
- Berezán, Eduardo, 2005. "Nya vindar i Latinamerika". *Världspolitikens dagsfrågor*. Nr 4. Stockholm: Utrikespolitiska Institutet
- Birch, Anthony H., 1993. *The Concepts and Theories of Modern Democracy*. London: Routledge
- Birnir, Jóhanna Kristín, 2004. "Stabilizing Party Systems and Excluding Segments of Society?: The Effects of Formation Costs on New Party Foundation in Latin America". *Studies in Comparative International Development*. Vol. 39, nr. 3, s.3-27.
- Dahl, Robert A., 2005. *Demokratin och dess antagonister*. Stockholm: Ordfront förlag
- Esaiasson, Peter – Gilljam, Mikael – Oscarsson, Henrik – Wängnerud, Lena (red.), 2007 (tredje upplagan). *Metodpraktikan – konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Vällingby: Elanders Gotab
- Gamarra, Eduardo A., 2007. "Bolivia on the Brink". *Council Special Report (CSR)* nr. 24. Council on Foreign Relations
- Kaplan, Seth, 2006. "Making Democracy Work in Bolivia". *Orbis*. Vol. 50, nr. 3 s. 501-517. Förlagsort saknas: Elsevier
- Karlsson, Christer, 2003. "Den deliberativa drömmen och politisk praktik" i Gilljam, Mikael – Hermansson, Jörgen (red.) *Demokratins mekanismer*. Malmö: Liber
- Lawoti, Mahendra, 2008. "Exclusionary Democratization in Nepal, 1990-2002". *Democratization*. Vol. 15, nr. 2, s. 363-385. London: Routledge
- Lerager, James, 2006. "Commentary: Report on Bolivia's Elections". *Latin American Perspectives*. Vol. 33, nr. 2, s.141-144. Sage Publications
- Linde, Jonas – Ekman, Joakim, 2006. *Demokratiseringsprocesser: Teoretiska ansatser och empiriska studier*. Lund: Studentlitteratur
- Lundquist, Lennart, 1993. *Det vetenskapliga studiet av politik*. Lund: Studentlitteratur

- Lundquist, Lennart, 1998. *Demokratins väktare*. Lund: Studentlitteratur
- Mainwaring, Scott 2006. "The Crisis of Representation in the Andes". *Journal of Democracy*. Vol. 17, nr 3, s 13-27. Johns Hopkins University Press (Project MUSE)
- McNeish, John-Andrew, 2006. "Stones on the Road: The Politics of Participation and the Generation of Crisis in Bolivia". *Bulletin of Latin American Research*. Vol. 25, nr 2, s.220-240. Oxford: Blackwell Publishing
- Meltzer, Judy, 2002. "Forum on Democracy, Political Representation, Social Exclusion och Security in The Andes". Centre for Defence and Security Studies, Workshop Report. Carleton University
- Molina, George Gray, 2006. "The Crisis in Bolivia: Challenges of Democracy, Conflict and Human Security" i *Democracy, Conflict and Human Security: Further Readings*. Stockholm: Institute for Democracy and Electoral Assistance (IDEA)
- Morrison, Kevin M. – Singer, Matthew M., 2007. "Inequality and Deliberative Development: Revisiting Bolivia's Experience with the PRSP". *Development Policy Review*. Vol. 25, nr. 6, s.721-740. Blackwell Publishing
- Nilsson, Martin, 2005. *Demokratisering i Latinamerika under 1900-talet – vänstern och demokratins fördjupning*. Växjö: Växjö University Press
- Premfors, Rune – Roth, Klas, 2004. *Deliberativ demokrati*. Lund: Studentlitteratur
- Rojas, Mauricio- Horna, Hernán- Retsö, Dag, 2008-03-20. Nationalencyklopedin. http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=132590&i_sect_id=132599&i_word=bolivia&i_history=1
- Rindelfjäll, Teresia, 1998. "demokratidefinitionens dilemma – smal eller bred?" i Hydén, Göran (red.) *Demokratisering i tredje världen*. Lund: Studentlitteratur
- Salman, Ton, 2006. "The Jammed Democracy: Bolivia's Troubled Political Learning Process". *Bulletin of Latin American Research*. Vol. 25, nr 2, s.163-182. Oxford: Blackwell Publishing
- SOU 2000:1. *En uthållig demokrati, politik för folkstyrelse på 2000-talet*. Stockholm: Inrikesdepartementet
- Van Cott, Donna Lee, 2003. "From Exclusion to Inclusion: Bolivia's 2002 Elections". *Journal of Latin American Studies*. Vol. 35, nr. 4, s.751-775 Cambridge University Press
- Van Cott, Donna Lee, 2005. "Building Inclusive Democracies: Indigenous Peoples and Ethnic Minorities in Latin America". *Democratization*. London: Routledge
- Whitehead, Laurence, 2001. "Bolivia and the viability of Democracy". *Journal of Democracy*. Vol. 12, nr. 2, s.6-16. The Johns Hopkins University Press
- Young, Iris Marion, 2000. *Inclusion and Democracy*. Oxford: Oxford University Press